

This document is available in English

Eitem Agenda 10

Adroddiad i	Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	
Dyddiad	17 Gorffennaf 2023	
Swyddog Arweiniol	Helen MacArthur, PSTC Cyllid ac Adnoddau	
Swyddog Cyswllt	Keith Williams (Rheolwr Archwilio)- 01492 576217 keith.williams@conwy.gov.uk	
Pwnc	Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2022/23	

PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1 O dan delerau Rheoliadau Cyrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 Rhan 3 5. (2), mae'n ofynnol i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) gynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei system Rheolaeth Fewnol. Mae archwiliad mewnol yn rhan annatod o'r system honno, ac mae'n gwneud cyfraniad sylweddol i'r gwaith o lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- 2 Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus CIPFA 2017 yn ei gwneud yn ofynnol i Bennaeth Archwilio Mewnol ddarparu sicrwydd i'r Panel Gweithredol ynglŷn â holl system y rheolaeth fewnol, gan gynnwys pa mor ddigonol yw'r trefniadau rheoli risg a llywodraethu corfforaethol.
- 3 Mae'r adroddiad yn dadansoddi gwaith y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2022/23 ac yn cynnwys y datganiad sicrwydd yn seiliedig ar waith Archwilio Mewnol yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2023.

CRYNODEB GWEITHREDOL

- 4 Roedd y Pennaeth Archwilio Mewnol yn gallu rhoi sicrwydd, yn seiliedig ar y gwaith archwilio mewnol a wnaed, ynghyd â'n gwybodaeth barhaus o'r sefydliad a'i weithdrefnau, fod gan yr Awdurdod drefniadau effeithiol ar gyfer llywodraethu corfforaethol, rheoli risgiau a rheolaeth fewnol er mwyn rheoli'r gwaith o gyflawni amcanion yr Awdurdod.
- 5 Roedd dyraniad wedi'i gynllunio o 58 diwrnod (50 diwrnod ac 8 wedi'u dwyn ymlaen o 2021/22). Mae'r adroddiad yn nodi bod 48 diwrnod o waith Archwilio Mewnol wedi'i gyflawni yn ystod 2022/23. O ganlyniad, cytunwyd y bydd 10 diwrnod yn cael eu defnyddio yn 2023/24 i gynnal archwiliadau dilynol ar y Gyflogres a Chredydwy.

- 6 Mae'r adolygiadau archwilio yn rhoi lefel gadarnhaol o sicrwydd ynghylch digonolrwydd y systemau rheolaeth fewnol sydd ar waith, er bod 20 o argymhellion wedi'u gwneud yn ystod y flwyddyn i fynd i'r afael â rhai gwendidau. Mae proses ddilynol ffurfiol yn ei lle i sicrhau bod yr argymhellion yn cael eu gweithredu o fewn graddfeydd amser y cytunwyd arnynt.
- 7 Nid yw gwaith yr adran Archwilio Mewnol wedi canfod unrhyw wendidau a fyddai'n cymhwyso'r farn hon ac nid oedd unrhyw faterion o bwys yn berthnasol wrth lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- 8 Mae'r adroddiad hefyd yn cynnwys sicrwydd fod y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn gweithredu yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig i alluogi'r Awdurdod i gael sicrwydd o'r farn hon.

ARSYLWADAU GAN Y PANEL GWEITHREDOL NEU'R PWYLLGOR ARCHWILIO

- 9 Derbyniwyd ac ystyriwyd yr adroddiad hwn gan y Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod ar 19 Mehefin 2023. Nododd y Pwyllgor Archwilio yr adroddiad, gan gynnwys yr asesiad gan y Pennaeth Archwilio a Chaffael, a gadarnhaodd fod prosesau rheoli mewnol yr Awdurdod ar gyfer 2022/23 yn ddigonol.

ARGYMHELLION

- 10 Argymhellir bod yr Aelodau'n:
  - i) nodi cynnwys Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Archwilio a Chaffael a'r 'farn' gyffredinol ynghylch pa mor ddigonol ac effeithiol yw fframwaith yr Awdurdod ar gyfer llywodraethu, rheoli risgiau a rheolaeth.

CEFNDIR

Rôl Archwilio Mewnol

- 11 O dan delerau Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, mae gan Awdurdodau Tân gyfrifoldeb statudol i gynnal "system ddigonol ac effeithiol o archwilio mewnol."
- 12 Rôl y Gwasanaethau Archwilio Mewnol yw darparu, i'r rheolwyr, asesiad gwrthrychol ynghylch p'un ai yw'r systemau a'r rheolaethau'n gweithio'n iawn ai peidio. Mae'n rhan allweddol o system rheolaeth fewnol y sefydliad oherwydd ei fod yn mesur ac yn gwerthuso pa mor ddigonol ac effeithiol yw'r rheolaethau eraill, fel bod:

- Y Pwyllgor Archwilio a'r uwch reolwyr yn ymwybodol i ba raddau y gallant ddibynnu ar yr holl system; a bod
  - rheolwyr unigol yn ymwybodol o ba mor ddibynadwy yw'r systemau a'r rheolaethau y maent yn gyfrifol amdanynt.
- 13 Mae'r system rheolaeth fewnol yn cynnwys yr holl rwydwaith o systemau a rheolaethau a sefydlwyd i reoli'r Awdurdod a hynny er mwyn sicrhau y caiff ei amcanion eu cyflawni. Mae'n cynnwys rheolaethau ariannol a rheolaethau eraill, a hefyd y trefniadau ar gyfer sicrhau bod yr Awdurdod yn cael gwerth am arian o'i weithgareddau.
- 14 Yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae'n ofynnol i'r Pennaeth Archwilio gyflwyno barn ac adroddiad archwilio mewnol blynyddol y gall yr Awdurdod eu defnyddio i lywio ei ddatganiad llywodraethu.

GWYBODAETH

Barn Archwilio Mewnol 2022/23

- 15 Mae'r Pennaeth Archwilio yn fodlon bod y gwaith archwilio mewnol a gyflawnwyd, ynghyd â'n gwybodaeth am y sefydliad a'i weithdrefnau, yn ein galluogi i ddod i gasgliad rhesymol ynghylch pa mor ddigonol ac effeithiol yw prosesau rheoli risg, rheoli a llywodraethu'r Awdurdod.
- 16 Yn nhyb y Pennaeth Archwilio, am y 12 mis a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023, mae gan yr Awdurdod **brosesau rheoli digonol ac effeithiol** ar gyfer rheoli'r modd y mae'r Awdurdod yn cyflawni ei amcanion.
- 17 Wrth roi barn archwilio, dylid nodi na all sicrwydd byth fod yn absoliwt. Y mwyaf y gall y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ei ddarparu i'r Pwyllgor Archwilio yw sicrwydd rhesymol yn seiliedig ar y gwaith a gyflawnwyd yn y flwyddyn honno, nad oes unrhyw wendidau mawr ar wahân i'r rhai a nodwyd.
- 18 Yn ogystal, wrth ddod i'n barn, rydym wedi ystyried:
- Canlyniadau'r holl archwiliadau a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2023;
  - Canlyniadau camau dilynol a gymerwyd mewn perthynas ag archwiliadau o flynyddoedd blaenorol;
  - A oes unrhyw argymhellion yn y categori Hanfodol neu Fawr heb eu derbyn gan y rheolwyr a'r risgiau dilynol;
  - Effeithiau unrhyw newidiadau sylweddol o ran amcanion neu weithgareddau'r Awdurdod;
  - Materion yn codi o adroddiadau blaenorol i'r Panel Gweithredol neu'r Pwyllgor Archwilio; ac

- Y cyfyngiadau o ran adnoddau a osodwyd ar Archwilio Mewnol sydd wedi amharu ar allu'r Gwasanaeth i gwrdd ag anghenion archwilio mewnol llawn yr Awdurdod.

19 Gellir defnyddio'r farn archwilio gyffredinol wrth baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Crynodeb o'r Gwaith sy'n Cefnogi'r Farn Archwilio 2022/23

20 Mae atodlen yn rhoi barn archwilio ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd prosesau rheolaeth fewnol a chrynodeb o'r negeseuon allweddol mewn perthynas â'r holl aseiniadau archwilio a gyflawnwyd yn ystod 2022/23 ynghlwm yn **Atodiad A**.

21 Mae'r atodlen yn crynhoi'r gwaith archwilio, barnau a nifer yr argymhellion a wnaed mewn perthynas â phob maes a adolygwyd, sy'n sail i'r sicrwydd a roddwyd i'r Pwyllgor Archwilio o ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframweithiau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yr Awdurdod ar gyfer 2022/23.

22 Lle bo'n berthnasol, caiff adroddiadau archwilio mewnol eu categoraiddio i roi barn archwilio ar yr amgylchedd rheolaeth fewnol ar gyfer y system neu'r sefydliad penodol hwnnw. Mae'r farn archwilio ar yr aseiniadau wedi'u categoraiddio fel a ganlyn:

- Sicrwydd Uchel
- Sicrwydd Boddhaol
- Sicrwydd Cyfyngedig
- Dim Sicrwydd

I gefnogi'r farn archwilio, mae'r argymhellion a wnaed yn ystod y flwyddyn wedi'u categoraiddio fel Hanfodol, Mawr, Cymedrol a Mân, yn unol â'r ffordd y mae'r Awdurdod yn asesu ac yn mesur risg.

23 Cwblhawyd dau adroddiad archwilio ac archwiliad dilynol yn ystod y flwyddyn yn cwmpasu:

- **Y Gyflogres (Rheolaethau Allweddol)** – Cynhaliwyd adolygiad i roi lefel o sicrwydd i reolwyr bod rheolaethau mewnol yn gweithredu'n effeithiol, bod risgiau posibl yn cael eu rheoli'n dda a bod amcanion corfforaethol yn cael eu cyflawni. Roedd yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o'r meysydd canlynol:

- Polisiâu a gweithdrefnau swyddfa,
- Hawliau mynediad System iTrent,
- Staff Newydd a Staff sy'n Gadael,
- Tâl Rhan Amser a newidiadau i dâl Amser Cyflawn,
- Cyflwyniadau i CThEF,
- Didyniadau o gyflog,

- Taliadau BACS,
- Gordaliadau,
- Cyfrifon rheoli cyflogres a chysoniadau.

Gwnaeth yr archwiliad wyth argymhelliad a rhoddodd lefel *Foddhaol* o sicrwydd.

- **Credydwyr (Rheolaethau Allweddol)** – Cynhaliwyd adolygiad i roi lefel o sicrwydd i reolwyr bod rheolaethau mewnol yn gweithredu'n effeithiol, bod risgiau posibl yn cael eu rheoli'n dda a bod amcanion corfforaethol yn cael eu cyflawni. Roedd yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o'r meysydd canlynol:

- Polisiâu a Gweithdrefnau,
- Llofnodwyr Awdurdodedig a Datganiadau Buddiannau,
- Archebu gwaith, nwyddau a gwasanaethau,
- Derbyn Nwyddau a Gwasanaethau,
- Gwirio Anfonebau, Taliadau Dyblyg ac Anghysonderau,
- Taliadau BACS,
- Cyfrif Rheoli Credydwyr a Chysoniadau Banc,
- Dangosyddion Perfformiad.

Gwnaeth yr archwiliad 12 argymhelliad a rhoddodd lefel *Foddhaol* o sicrwydd.

- 24 Mae canlyniad pob archwiliad a gwerthusiad o ddigonolrwydd yr amgylchedd rheolaeth fewnol yn seiliedig ar nifer yr argymhellion a'u graddiad risg. Aseswyd bod pob archwiliad a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn yn darparu lefelau cadarnhaol o sicrwydd.
- 25 Er mwyn mynd i'r afael â'r gwendidau a nodwyd yn ystod yr adolygiadau archwilio, gwnaed ugain o argymhellion. Cafodd cynlluniau gweithredu, yn nodi'r ymateb y cytunwyd arno i argymhellion yr archwiliad, eu cyhoeddi gydag adroddiadau'r archwiliadau, a daeth y rhain yn ôl gan reolwyr yr Awdurdod Tân ac Achub, ynghyd â'r camau i'w cymryd er mwyn sicrhau bod yr argymhellion yn cael eu gweithredu. Mae'r rheolwyr wedi cytuno i roi deunaw o argymhellion yr archwiliad ar waith. Yn adroddiad archwilio'r Credydwyr, cafodd dau argymhelliad (Arg 8 ac 11) eu categoreiddio fel Mân, ac mae'r rheolwyr o'r farn bod camau rheoli ar waith i wneud iawn am hyn.
- 26 Er mwyn cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus CIPFA, gweithredir proses ddilynol ffurfiol o fewn yr Adran i gadarnhau bod yr argymhellion a wnaed yn yr adroddiadau Archwiliad Mewnol wedi eu gweithredu gan reolwyr o fewn terfynau amser y cytunwyd arnynt. Fel arfer, cynhelir adolygiad dilynol chwe mis ar ôl cyhoeddi'r adroddiad terfynol.

- 27 Yn **Atodiad B**, ceir amserlen o'r archwiliadau dilynol a wnaed yn ystod 2022/23. Mae'n dangos nifer yr argymhellion a dderbyniwyd ac o ganlyniad a weithredwyd gan y rheolwyr ymhob maes ac hefyd y newidiadau sydd wedi effeithio ar y farn archwilio wreiddiol. Mae'n amlwg bod gwelliant yn y lefelau o reolaeth fewnol mewn perthynas â'r archwiliad Gyrru Peiriannau Tân mewn Argyfwng (EFAD) a gwblhawyd yn 2021/22, gyda barn archwilio ddiwygiedig o *Sicrwydd Uchel*.
- 28 Yn ystod 2022/23, darparwyd 48 diwrnod archwilio o gymharu â'r dyraniad arfaethedig o 58 diwrnod, fel y nodwyd yn y cynllun archwilio blynyddol. Mae crynodeb o weithgarwch archwilio ynghlwm yn **Atodiad C** ac mae'n dangos y dyraniad arfaethedig o adnoddau archwilio o ran y diwrnodau a neilltuwyd dros adrannau a gwasanaethau ac yn cymharu'r gwaith gwirioneddol a wnaed ar gyfer 2022/23 gyda'r cynllun. Cytunwyd gyda'r rheolwyr y bydd y balans o 10 diwrnod yn cael ei ddefnyddio yn 2023/24 i gynnal archwiliadau dilynol o'r Gyflogres a Chredydwy.
- 29 Yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae angen i'r cynllun fod yn hyblyg er mwyn gallu adlewyrchu ac ymateb i risgiau a blaenoriaethau newidiol yr Awdurdod. Adolygwyd y cynllun yn ystod y flwyddyn a'i ddiweddarau yn ôl yr angen. Cafodd yr archwiliad o'r Storfeydd Canolog ei ganslo ar gais y rheolwyr oherwydd i'r Rheolwr Storfeydd ymddeol ym mis Chwefror 2023 ar yr adeg yr oedd yr archwiliad i fod i gychwyn, ac oherwydd y pwysau gwaith oedd ar y staff.

Cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus

- 30 Mae Archwilio Mewnol yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar risg i bennu anghenion archwilio'r Awdurdod ar ddechrau'r flwyddyn ac yn defnyddio methodoleg sy'n seiliedig ar risg wrth gynllunio a chynnal ein haseiniadau archwilio. Mae gwaith y Gwasanaethau Archwilio Mewnol wedi'i gyflawni yn unol â Safonau Archwilio Mewnol Sector Cyhoeddus y DU 2017.
- 30 Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi datblygu Rhaglen Sicrhau Ansawdd a Gwella (QAIP), sy'n ymdrin â phob agwedd ar weithgarwch archwilio mewnol ac sy'n ein galluogi i werthuso cydymffurfiaid â phob agwedd ar y PSIAS.

- 32 Cyflwynodd Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) ofyniad am asesiad allanol o'r holl wasanaethau archwilio mewnol, y mae'n rhaid ei gynnal o leiaf unwaith bob pum mlynedd gan adolygydd annibynnol cymwys o'r tu allan i'r sefydliad. Cwblhawyd asesiad o'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn ddiweddar gan Bennaeth y Gwasanaeth Archwilio Rhanbarthol (CBS Pen-y-bont ar Ogwr, CBS Merthyr Tudful, Cyngor Bro Morgannwg a CBS Rhondda Cynon Taf). Cyhoeddwyd yr Adroddiad Terfynol ym mis Rhagfyr 2022, ac roedd hwn yn cadarnhau bod canlyniadau'r asesiad yn gadarnhaol a bod y Gwasanaeth yn 'cydymffurfio'n gyffredinol' â'r PSIAS a'r Cod Moeseg.

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Mae'r adroddiad hwn yn cysylltu ag amcan llesiant hirdymor yr Awdurdod sef "hwyluso gwasanaethau tân ac achub integredig o ansawdd uchel, ymatebol a gwell fel y gall gweithgareddau atal ac ymateb brys barhau i fod ar gael pan fo'u hangen, a hynny'n fforddiadwy, yn deg ac ar sail risg."
Cyllideb	Darperir Gwasanaethau Archwilio Mewnol fel rhan o Gytundeb Lefel Gwasanaeth ac o fewn cyfyngiadau cyllidebol.
Cyfreithiol	Amh.
Staffio	Amh.
Cydraddoldeb/ Hawliau Dynol/y Gymraeg	Amh.
Risgiau	<p>Mae'r Datganiad Sicrwydd yn cael ei gyflwyno'n unol â'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio a Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Heb sicrwydd o'r fath gan y Pennaeth Gwasanaethau Archwilio Mewnol, ni fyddai'r Aelodau'n ymwybodol o ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu corfforaethol, rheoli risg a rheolaeth fewnol a'u gallu cysylltiedig i gyflawni ei amcanion.</p> <p>Ni fyddai unrhyw faterion neu wendidau arwyddocaol a nodwyd gan Archwilio Mewnol yn cael eu hystyried wrth baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol.</p>